

Anmälan mot socialförvaltningen i Kiruna kommun

Beslutet i korthet: En tjänsteman vid socialförvaltningen i Kiruna kommun kontaktade BB i Gällivare och ville att barnmorskan skulle göra en orosanmälan om ett nyfött barn som fanns där och som kunde vara hennes barnbarn. Barnmorskan gjorde en orosanmälan till nämnda förvaltning. I en s.k. förhandsbedömning antecknades bl.a. att tjänstemannen vid telefonsamtalet med BB, enligt barnmorskans uppgift, hade presenterat sig som enhetschef vid den aktuella förvaltningen.

Inom ramen för remissvaret uppgav tjänstemannen att hon inte presenterade sig som enhetschef, men att hennes namn kan vara känt inom olika myndigheter på grund av hennes yrkesroll och att barnmorskan av det skälet eventuellt kan ha uppfattat det som att hon ringde i tjänsten.

JO uttalar i beslutet att det inte kan anses utrett att tjänstemannen vid samtalet med BB uppgav att hon ringde i egenskap av enhetschef. Mot bakgrund av vad tjänstemannen själv anfört om att hon kanske var känd för personalen vid BB borde hon enligt JO:s mening ha tydliggjort att hon ringde som anhörig till barnet och inte som befattningshavare inom socialtjänsten eftersom det annars fanns en risk för att BB uppfattade att hon ringde i tjänsten. Eftersom underlaget i ärendet inte medger några säkra slutsatser om vad som sas vid det aktuella telefonsamtalet undgår tjänstemannen kritik. JO påminner dock om vikten av att en tjänsteman inom socialtjänsten uppträder på ett sätt som gör att det aldrig råder någon tvekan i fråga om huruvida han eller hon agerar i tjänsten eller som privatperson. Det får självfallet inte förekomma att en tjänsteman i ett privat sammanhang använder sin titel på ett sådant sätt att det kan uppfattas som ett påtryckningsmedel.

I beslutet behandlar JO även frågan om det varit fråga om jäv vid handläggningen av förhandsbedömningen.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på socialförvaltningen i Kiruna kommun. Hon uppgav bl.a. följande: Den 22 september 2015 födde hon en son på BB i Gällivare. Samma dag ringde sonens farmor CC, som vid tidpunkten var enhetschef vid individ- och familjeomsorgen i Kiruna kommun, till BB. CC presenterade sig som enhetschef och bad BB att göra en orosanmälan om barnet. Två socialsekreterare vid förvaltningen utförde därefter en förhandsbedömning. Om AA hade fått information om att CC kontaktat BB

hade hon inte samtyckt till detta utan begärt att en extern konsult skulle göra förhandsbedömningen.

Till sin anmälan fogade AA bl.a. den s.k. förhandsbedömning som nämnden gjort den 6 oktober 2015.

Utredning

JO begärde att Socialnämnden i Kiruna kommun skulle yttra sig över AA:s anmälan. Nämnden anförde i ett yttrande bl.a. följande:

150922 inkommer en orosanmälan från en barnmorska på BB i Gällivare. Denne uppger att de blivit uppringda av CC som presenterat sig som enhetschef på IFO och som uppmanat dem att göra en orosanmälan. Avdelningschef DD får kännedom om ärendet och uppger att hon känner till att en tidigare utredning är genomförd gällande AA:s första barn men att utredningen ej kunde påvisa några brister i AA:s föräldraförmåga.

Bedömning görs att förhandsbedömning måste fullföljas då det inkommit orosanmälan. Enligt DD, är faderskapet ej fastställt och det finns inga klara besked om vem som är far till det nu aktuella barnet men att CC uppger till DD att hon tror att det är hennes son som är far till det nyfödda barnet.

På grund av en eventuell jävsituation övervägs om en konsult ska kopplas in för att göra förhandsbedömningen då enhetschef CC kan vara farmor till det nyfödda barnet. Erfarenhet från samma vecka i annat ärende har visat att det är mycket svårt att få en konsult att åta sig uppdrag i form av enbart förhandsbedömning. Bedömning görs att jävsfrågan är oklar och att en konsult som utförare hade varit bästa lösningen men svårigheten att få en konsult till att åta sig uppdraget riskerar att medföra mycket lång handläggningstid. Utifrån det görs bedömningen att två opartiska personer, socialsekreterare EE och verksamhetsledare/socialsekreterare FF, ska genomföra förhandsbedömningen, under förutsättning att AA samtycker till detta. Om det i förhandsbedömningen framkommer minsta oro och indikation på att utredning bör inledas så skall konsult anlitas för att fullfölja förhandsbedömningen.

Efter ett flertal misslyckade försök att nå AA per telefon kontaktas hon skriftligen och informeras om att det inkommit orosanmälningar varvid förhandsbedömning måste genomföras och att tid för samtal är inbokad 151006 kl.12.00 på socialförvaltningen. 151002 ringer AA och vill ändra mötesplatsen till sitt eget hem och ger samtidigt sitt samtycke till att genomföra förhandsbedömningen. Vid hembesöket av EE och FF, tydliggörs att CC ej är deras chef men att AA kan begära att konsult genomför förhandsbedömningen då CC arbetar på samma arbetsplats som dem. AA ger sitt samtycke till att EE och FF genomför förhandsbedömningen. Enligt FF så redogörs för samtliga orosanmälningar som inkommit, muntligt och skriftligt, d.v.s. hur de inkommit, vem som gjort dem och vad som är sagt. AA uppger då att hon är säker på att även den anonyma anmälan är skriven av enhetschef CC.

Bedömning görs 151006, att det ej finns anledning till oro varvid förslag till beslut blir att ej inleda utredning. Beslut fattas samma dag, enligt delegation, av avdelningschef DD. EE meddelar beslutet till AA via telefon.

I samtal med CC 170328 beskriver CC att hon i egenskap av farmor d.v.s. som privatperson tagit kontakt med BB i Gällivare och framfört sin oro gällande AA:s nyfödda barn. CC uppger att hon är orolig eftersom AA druckit alkohol under graviditeten. Vidare uppger CC att hon inte presenterat sig som enhetschef på IFO, hon tror däremot att det kan vara så att hennes namn kan vara känt inom olika myndigheter pga. den yrkesroll hon har.

Socialförvaltningens bedömning är att AA fått kännedom om samtliga orosanmälningar som inkommit samt förutsättningarna inför förhandsbedömningen. Socialförvaltningen bedömer att det inte förekommit någon jävsituation.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Av utredningen framgår att CC kontaktade BB i Gällivare samma dag som AA:s son föddes. BB gjorde en s.k. orosanmälan till socialförvaltningen i Kiruna kommun. I den förhandsbedömning som nämnden därefter gjorde antecknades bl.a. följande:

GG [*barnmorska vid BB; JO:s anm.*] uppger att CC ringt angående AA som fått ett barn i natt. Enligt GG har CC presenterat sig som enhetschef på IFO och sagt att hon vill att de gör en orosanmälan till socialtjänsten [...] GG uppger att de ej hade gjort någon orosanmälan om inte CC ringt då de ej uppmärksammat något konstigt utan att allt de sett verkar normalt.

JO har tidigare uttalat att det aldrig får råda någon tvekan i fråga om huruvida en tjänsteman uppträder i tjänsten eller som privatperson. En tjänsteman bör vara restriktiv med att ange sin befattning när han eller hon agerar som privatperson. Det får självfallet inte förekomma att en tjänsteman i ett privat sammanhang använder sin titel på ett sådant sätt att det kan uppfattas som ett påtryckningsmedel (se t.ex. JO 2004/05 s. 54, dnr 228-2003 och JO:s beslut den 30 juni 2014 i ärende med dnr 4087-2013).

Det har i förhandsbedömningen antecknats att barnmorskan uppgav att CC presenterade sig som enhetschef och att hon ville att BB skulle göra en orosanmälan. BB gjorde en orosanmälan kort efter telefonsamtalet. CC har inom ramen för remissvaret uppgett att hon inte presenterade sig som enhetschef, men att hon tror att hennes namn kan vara känt inom olika myndigheter på grund av hennes yrkesroll.

Enligt min mening talar uppgifterna i förhandsbedömningen för att CC presenterade sig som enhetschef. Det är dock inte närmare klarlagt vad som sas vid telefonsamtalet mellan CC och BB. Dessutom finns det ett visst utrymme för felkällor, t.ex. när socialsekreteraren dokumenterade de uppgifter som barnmorskan lämnade om telefonsamtalet med CC. Det kan därför inte anses utrett att CC sa att hon ringde i egenskap av enhetschef.

En annan sak är hur BB uppfattade CC:s telefonsamtal. Jag vill framhålla att det givetvis inte fanns något hinder mot att CC kontaktade BB som privatperson. Som CC uppgett var hon dock kanske känd för personalen vid BB, och det kan ha lett till att personalen uppfattade att hon ringde inom ramen för sitt arbete. Mot den bakgrunden borde hon vid telefonsamtalet med BB ha tydliggjort att hon ringde som anhörig och inte som befattningshavare inom socialtjänsten. Det är uppenbart att det fanns en risk för att BB uppfattade att hon ringde i tjänsten. Underlaget medger dock inte några säkra slutsatser om vad som sas vid telefonsamtalet. Jag nöjer mig därför med att påminna om vikten av att en

tjänsteman inom socialtjänsten uppträder på ett sätt som gör att det aldrig råder någon tvekan i fråga om huruvida han eller hon agerar i tjänsten eller som privatperson.

Jag övergår nu till att behandla frågan om huruvida jäv har förekommit i samband med att förhandsbedömningen genomfördes.

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan ge anledning till någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453], SoL). När en anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a § SoL). Beslut att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom 14 dagar efter det att anmälan har kommit in, dvs. inom ramen för den s.k. förhandsbedömningen.

En ny kommunallag (2017:725), KL, trädde i kraft den 1 januari 2018. Vid handläggningen av AA:s ärende gällde den tidigare kommunallagen (1991:900). Bestämmelserna om jäv är dock oförändrade i sak. Jag kommer därför i det följande att hänvisa till den nya kommunallagen.

Kommunallagens bestämmelser om jäv i 6 kap. 28–32 §§ gäller för anställda inom kommunen (7 kap. 4 § KL). I 6 kap. 28 § KL anges ett antal faktiska omständigheter som medför att en tjänsteman är jävig att handlägga ett ärende. Det kan t.ex. vara fråga om att ärendet angår tjänstemannen själv eller någon närstående till tjänstemannen. Vidare är en tjänsteman jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet, s.k. delikatessjäv.

Den som är jävig får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ärendet (6 kap. 30 § KL). En anställd som i och för sig är jävig får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt. Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne ska självant ge det till känna. Om det har uppkommit en fråga om jäv mot någon och någon annan inte har trätt i hans eller hennes ställe, ska nämnden snarast besluta i jävsfrågan.

CC är farmor till AA:s söner och var vid den aktuella tidpunkten enhetschef vid myndigheten. Som har redovisats ovan var det efter ett telefonsamtal från CC som BB gjorde en orosanmälan om AA:s nyfödda son.

Jag uppfattar AA:s klagomål i denna del som att hon har gjort gällande att socialsekreterarna var jäviga att göra förhandsbedömningen eftersom det var CC som hade gett upphov till den orosanmälan som de skulle bedöma. Samma dag som förvaltningen tog emot orosanmälan samrådde socialsekreterarna med sin avdelningschef för att reda ut om det fanns en jävssituation. Vid samrådet

konstaterades att faderskapet för den nyfödda sonen ännu inte var fastställt och att det därför inte var fråga om jäv. De gjorde bedömningen att socialsekreterarna kunde genomföra förhandsbedömningen, under förutsättning att AA samtyckte till detta. Därefter kom det in ytterligare orosanmälningar om AA:s son, varav en var undertecknad av CC. Den 6 oktober 2015 ägde ett möte rum mellan socialsekreterarna och AA. Senare samma dag beslutade avdelningschefen att inte inleda någon utredning om sonen.

AA har i sin anmälan uppgett att hon inte skulle ha samtyckt till att socialsekreterarna gjorde förhandsbedömningen om hon hade känt till att CC varit i kontakt med BB. Nämnden har anfört att socialsekreterarna informerade AA om samtliga orosanmälningar som hade kommit in till förvaltningen och att hon därefter samtyckte till att de gjorde förhandsbedömningen. Ord står mot ord i fråga om vilken information som lämnades av socialsekreterarna. Det är min bedömning att ytterligare utredningsåtgärder inte skulle klarlägga saken.

Enligt vad som har kommit fram var CC inte delaktig i genomförandet av förhandsbedömningen. Hon var inte socialsekreterarnas chef. De arbetade dock vid samma myndighet. Socialsekreterarna och CC tycks inte ha haft någon nära relation till varandra. I detta sammanhang kan nämnas att enbart det förhållandet att en chef arbetar vid samma avdelning som en part inte behöver vara ett hinder mot att chefen handlägger och fattar beslut i ett ärende som rör parten (se JO 2002/03 s. 252, dnr 3159-1999).

Utifrån det som har kommit fram finns det inte skäl för mig att ha några synpunkter på att socialsekreterarna gjorde förhandsbedömningen. Jag vill dock tillägga att en tjänsteman som är jävig inte utan vidare får handlägga ett ärende även om den enskilde skulle samtycka till detta.

Vad AA i övrigt har anfört leder inte till något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.